

Kerstwandeling 2023...

Verslag door Leo Koster

Op dinsdag 26 december 2023 houdt IVN-afdeling Roermond e.o. haar traditionele kerstwandeling van circa 6 km.

In eerste instantie zouden er 3 gidsen zijn; Hermien Hendriks, René Horsten en Michiel Stemkens. Michiel is al sinds 2016 gids bij deze wandeling betrokken, doch door lichamelijk ongemak moet hij dit jaar verstek laten gaan. Michiel van hieruit beterschap.

Rond 13:00 uur raakt de parkeerplaats bij café Aan de Grens vol; aan de overkant van de Bosstraat is nog plaats. Hier heeft het voormalige douanekantoor Swalmen gestaan; het betrof een barak uit Siebengewald die hier in 1961 geplaatst werd, tot 1961 was het douanekantoor gevestigd in een particulier huis van Joep en Maria Küsters. Op 31 maart 1981 vond de samenvoeging plaats met het Duitse kantoor An der Schwalm.

Een kleine 60 personen hebben wel zin in deze kerstwandeling. Onze voorzitter, René Horsten, deelt de groep in tweeën. We gaan de grens niet over, we hebben wel zicht op grenspaal 420. Het is prachtig wandelweer, temperatuur 10°C. Langs de boerderijcamping Aan de Grens zijn afrasteringsdraden aangebracht ter wering van wilde zwijnen. Ik zie een hult en hoor de boomkruiper. Bij de eerste korte stop toont René een hoogtekaart. Twee ongelijke groepen kolganzen vliegen in v-formatie over. Fraaie douglassparren, René wijst ons op de zwarte knoopzwam, een dik bladerdek zorgt voor een echt herfstgevoel. We komen bij bolvormige verhogingen; het zijn 11 grafheuvels uit 1600 tot 1300 voor Christus, recentelijk zijn ze vrijgemaakt van opslag. Hier heeft een brandweertoren gestaan en in vroegere tijden ook een galg.

René pakt een witkleurig steentje van de grond, het is een kwartssteen die door de Rijn werd meegevoerd. Zowel de Maas als de Rijn hebben hier het landschap gevormd. Het bos ziet er hier gevarieerd uit, de omvorming van naaldbos naar loofbos is hier al in gang gezet, diverse rode strepen op bomen laten zien dat er nog meer zaagwerk zal plaatsvinden. Bolsters van de tamme

kastanje liggen op de grond en op diverse plekken is te zien dat bladeren omgewoeld zijn, het snuffelwerk van wilde zwijnen.

We komen bij een rechte verlaging in het glooiende landschap; hier heeft een smalspoor gelegen uit 1910, in totaal liep hier een 4 km lange smalspoorbaan om klei uit het Brüggener Wald naar de kleiwarenfabrieken in Swalmen te vervoeren.

Iets verder komen we bij een andere verlaging; de tankgracht. Net als loopgraven is dit een verdedigingswerk uit de Tweede Wereldoorlog langs de Duitse westgrens, onder dwang werd deze gracht gegraven, een verdedigingswerk dat behoort tot de zogenaamde Maas-Rur-Steilhang-Elmpter-Wald-Stellung (Maas-Rur-Stellung).

We volgen kort de blauwe bordjes met daarop *Wasser Wander Welt en Schwalmbruch*. Rechts ligt het onderkomen van de PHV, de Politiehondenvereniging “Hulp in Nood”. We wandelen richting Herberg de Bos 1847 en steken de Bosstraat over. In de jaren ‘30 van de vorige eeuw (crisisjaren) werd in de buurt van het huidige zwembad een wandelpark met roeivijver aangelegd in het kader van de werkverschaffing; het zwembad “De Bosberg” werd in 1936 geopend.

We wandelen een stukje oude veedrift in en gaan dan naar links via een smal bospaadje. Rechts hebben we zicht op de glinsterende- en meanderende Swalm. René wijst ons op berken- en tonderzwammen. Hier vertelt René het verhaal van de ijsmummie, ötzi, die ongeveer 3300 jaar voor Christus gevonden werd in het ötz-dal op de grens tussen Oostenrijk en Italië.

Als we bij de Swalm komen zien we duidelijke knaagsporen van de bever. Bij het bord “*Het natuurlijke karakter van de Swalm*”, wijst René ons op de aanwezigheid hier van de zeldzame zeggekorfslak, 2,4 mm groot.

We steken de geasfalteerde straat De Lanck over en via een houten hekwerk wandelen we richting de Swalm. We komen de andere groep tegen. Vanaf de rand kijken we naar de oeverwand van de Swalm, een grindlaag met daar bovenop een kleilaag en humus. Een omgevallen boomstam ligt over de snelstromende Swalm. Ik hoor en zie een roodborstje en hoor de boomklever. De grootschalige bruinkoolwinning in de buurt van Garzweiler heeft negatieve gevolgen voor het grondwaterpeil. De totale lengte van de Swalm is 45 km, door Nederland stroomt ze ongeveer 12 km; deze snelstromende beek ontspringt in het bronnengebied van kasteel Tüschbroich in de buurt van Wegberg (D).

foto Giel Sniedt

Tijdens een tienjarig onderzoek (1990-1999) werden 27 vissoorten gevangen waarmee de Swalm tot de soortenrijkere beken in Limburg behoort. Het totale verval bedraagt 72 meter, op Nederlands gebied ongeveer 12 meter. We steken een afwateringsslootje over dat water afvoert naar de Swalm. We komen bij een picknick-bank. Uit de meegebrachte tas tovert René een fles en bekertjes; een lekker drankje wordt ingeschonken en er wordt een toast uitgebracht.

René vraagt even een moment van stilte, we genieten van een zingende vogel en van klaterend water van de vistrap. We wandelen verder en komen bij de eerste creaties uit 2008 van de kettingzaagkunstenaar Roel van Wijlick, een plaatje met een duidelijke tekst maakt de zaak compleet, we krijgen onder meer snoek en karper, bosbeekjuffer, kikker, zeggekorfslak en bever te zien.

René tovert weer iets het voorschijn, nu is het een klein nep-visje, het moet de bittervoorn voorstellen. Deze vis heeft een uniek samenlevingsverband aangeknoopt met de zoetwatermossel. Het vrouwtje legt namelijk, in diverse fases, eitjes in de geopende schelp van de zoetwatermossel. Vrij verse knaagsporen van de bever aan een beuk. We wandelen langs voormalige Swalmlopen. Op het smalle pad vinden we drie verschillende bladeren van eiken: zomer-, Amerikaanse- en de moeraseik. Weer een prachtige creatie van Roel van Wijlick, het is de steenmarter.

Vanaf een houten vlonder hebben we zicht op de snelstromende Swalm, langs de rand ligt een levende vangkooi, deze kooi wordt gebruikt bij het vangen van muskusratten. Weer enkele creaties van Roel; nu de eekhoorn, zwarte specht en groene specht. Uit een rond gat heeft Roel de kop van de groene specht gezaagd, tegen de dode boom een volwassen groene specht.

Hier tovert René weer een doosje te voorschijn, waar hij de ontlasting van de groene specht uit haalt; als je de lichtkleurige ontlasting stuk slaat zie je met behulp van een loep kleine schilfertjes van mieren, het hoofdvoedsel van het Maarts veulen. De 10 cm lange tong is kleverig en voorzien van weerhaakjes en kan rond zijn schedel opgerold worden.

We volgen een fraai slingerpad en horen en zien een buizerd. Op het eind van dit paadje zien we een conifeer die recentelijk door een bever is omgeknaagd. We lopen langs een plek met winterpostelein. Voorbij een houten slagboom gaan we op het fietspad naar rechts. Rond 15:00 uur bereiken we eetcafé Aan de Grens. Binnen is voor ons een aparte ruimte vrijgemaakt. We krijgen koffie of thee met een groot plak stol. Iemand zegt terecht; “Dat is andere koek”. De uitbaters van dit eetcafé, Michael en Luciënne Jordan en een mevrouw voor de bediening hebben ons voortreffelijk verzorgd. Als dank wordt een klein IVN t-shirtje aan Luciënne overhandigd met daarop de naam Sven.

Ter afsluiting wordt een quiz gehouden, 10 vragen die alle betrekking hebben op onze wandeltocht.

Hermien en René sluiten in deze prachtige locatie de goed georganiseerde kerstwandeling af. Ook wil ik nog de inbreng van Michiel Stemkens benadrukken, vaak zorgt hij voor oude krantenknipsels, zaden, diverse takjes, raadpleegt hij oude dagboekjes.